

MIKRO GIDRO ELEKTR STANSIYANING “MURUNTOV” KONI ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI O‘RNI

Shukurov Mirjalol Madamin o‘g‘li

Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti

konchilik fakulteti 27M-24KIEA guruh magistranti

e-mail: shukurovmirjalol132@mail.com¹

ANNOTATSIYA

“Muruntov” kon hududidagi suv havzasiga mos tuzilishi va energetik ko‘rsatkichlarining oshirishdagi o‘rni. Ushbu hududning energetik ko‘rsatkichlari bilan birgalikda, iqtisodiy va energetik samaradorlikka erishi tahlili va taklifi.

Kalit so‘zlar: kon, suv havzasi, ko‘rsatkich, energetik, iqtisodiy.

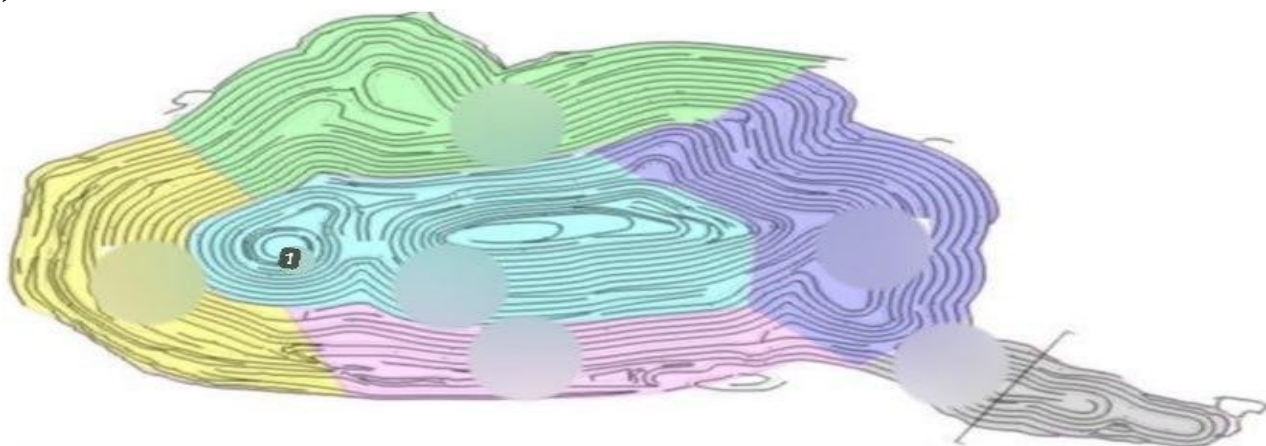
ANNOTATION

Structure corresponding to the reservoir in the territory of the "Muruntau" deposit and its role in increasing energy indicators. Analysis and proposal for achieving economic and energy efficiency, together with the energy indicators of this region.

Keywords: mine, reservoir, indicator, energy, economic.

O‘zbekiston Respublikasi Navoiy viloyati NKMK (Navoiy kon metallurgiya konbinati) aksiyadorlik jamiyatining MKB (Markaziy kon boshqarmasi) tarkibiga kiruvchi “Muruntov” konida rudani qazib olish va qayta ishlash jarayonida eng zamonaviy texnologiyadan foydalaniladi. Muruntov koni hududidagi konlardagi ruda tarkibi foydali komponentlarga boyroq hisoblanadi. Muruntov koni 3,5 km uzunlik, 2,7km eni, 600metr chuqurligi bilan dunyo reytingida 2-o‘rinni egallamoqda

Kon hududlarini ochilish jarayonlarida quritilish ishlari amalga oshiriladi. Xususan, “Muruntov” kon hududida ham ochilish davridan to hozirga qadar yirik darajadagi suv havzasi bor hisoblanadi. Bu hudud karyer chuqurligining 4dan 1qismini tashkil qiladi. Hozirga qadar barcha qochirilgan suvlar ushbu suv havzasiga tushadi.(1-rasm) 1-Suv havzasi.

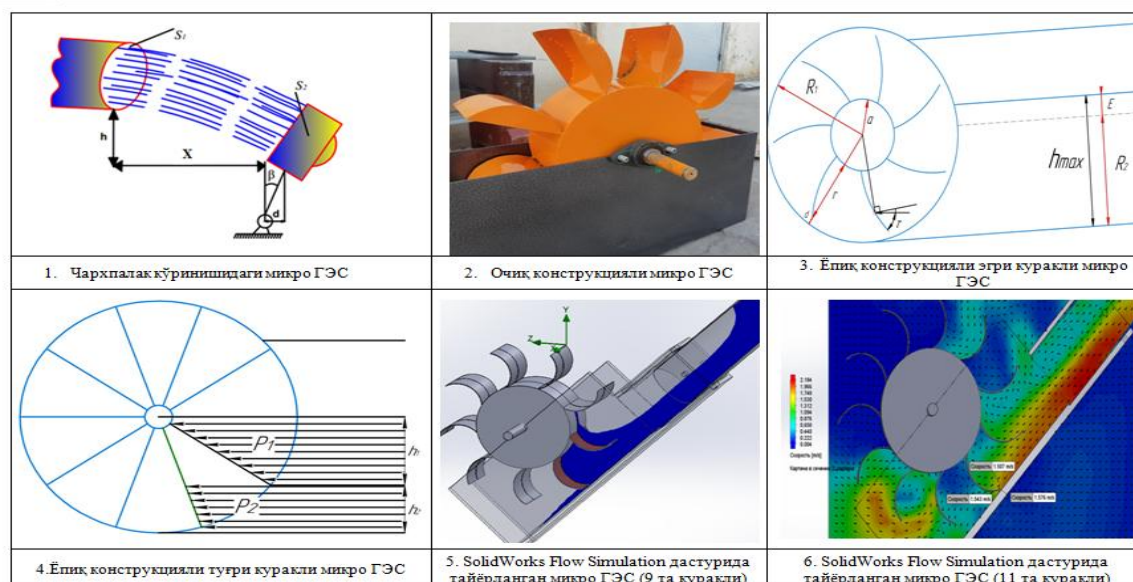
Bugungi kunda “Muruntov” konida har ikkala gidravlik va elektr uskunalar qo'llanilmoqda. Shu sababli kon hududiga yuqori quvvatli elektr ta'minoti tizimi keltirilgan va kon hududida juda yuqori elektr istemoliga ega hisoblanadi. Shularni hisobga olgan holda “Muruntov” koni energiya samaradorligini oshirish maqsadida muqobil energiya manbalaridan foydalanish maqsadga muvofiq yechim hisoblanadi. Muqobil energiya manbalari salohiyatidan kon hududida foydalanish korxona uchun iqtisodiy tomondan samarador, maqbul yechim hisoblanadi. Bugungi kunda dunyo tajribasida keng foydalaniladigan mikro “GES” muqobil energiya manbalarining asosiy turi hisoblanilib keng ko'lamda foydalanib kelinmoqda, ya'ni: suv oqimining energiyasidan foydalanilgan holatda elektr energiyaga o'tkazuvchi qurilmadan.

Номланиши:	Ўрнатилган қуввати	Сув сарфи (унумдорлик)	Ишчи ғилдирак ўлчами
Микро ГЭС	100 кВт	$Q < 0,5 \text{ м}^3/\text{сек}$	$R < 0,4 \text{ м}$
Мини ГЭС	100-1000 кВт	$Q = 0,5-12,8 \text{ м}^3/\text{сек}$	$R = 0,4-0,8 \text{ м}$
Кичик ГЭС	1-30 МВт	$Q > 12,8 \text{ м}^3/\text{сек}$	$R > 0,8 \text{ м}$
БСЗХ объекти Н=60м	25 кВт	$Q = 0,44$	$R = 0,3 \text{ м}$

Микро “GES”ning ishlashi va tuzilishiga ko'ra tasniflanishi.(1-jadval)Quyosh elektr stansiyasi bu quyosh panellari orqali elektr energiya ishlab chiqarishi hisoblanadi. Bugungi kunda kon hududida quyosh elektr stansiyasidan foydalanilmoqda. Bu stansiya (quyosh panellari) orqali elektr energiyani ma'lum miqdorda tejashga erishilmoqda. Lekin quyosh energiyasida korxona hududida keng foydalanish imkoniyatiga ega emas Sababi kon hududida burg'ilash portlatish ishlari uzluksiz amalga oshiriladi va ob'yekt o'tachangli hudud hisoblanadi. Shu bilan birgalikda, Muruntov koni hududi suv havzasi joylashgan hududda mikro “GES” foydalanish unumli hisoblanadi

Hudud uchun mos lapalar.(2-rasm)

Hudud parametrlari bilan dasturiy natijalar(3-rasm)

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, “Muruntov” koni hududida energiya samaradorligiga erishish uchun suv havzasida muqobil energiya manbasi hisoblangan mikro “GES”dan foydalanish energetik ko‘rsatgichlarni oshishiga va iqtisodiy tomondan samarador yechim ekanligini yuqoridagi faktlardan ko‘rishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Кажинский Б.Б. Гидроэлектрические и ветроэлектрические станции малой мощности. М.: Госпланиздат, 2002г., 157стр.
2. O‘zbekiston respublikasi Prezidentining 2019 yil 22 avgustdagi PQ-4422 sonli qarori.
3. Зоҳидов О.У., Меркулов М.В. Исследование потенциала и эффективности применения возобновляемой энергии на горных предприятиях Республики Узбекистан. Международная научно-практическая конференция. Москва 1-2 апреля, 2021 г.